

Kirkeministeriet

Folketingets Kirkeudvalg
Karen.Klint@lov.dk
lov@ft.dk

Kirkeudvalget har ved brev af 12. oktober 2017 (KIU L 19 – spørgsmål 2) bedt om min besvarelse af spørgsmål:

”Kan ministeren redegøre for, hvordan Norge definerer eller afgrænser såkaldte »Livssynssamfund«, der lovgivningsmæssigt ligestilles med religiøse trossamfund herunder hvilke rettigheder og pligter Livssynssamfund har, og kan ministeren sende en oversigt over de norske Livssynssamfund?”

Svar:

Indledningsvis vil jeg gerne understrege, at der er væsentlige forskelle på retstilstanden i Danmark og Norge, når man ser på reguleringen af trossamfund og livssynssamfund.

Den norske grundlov har siden grundlovsændringen i 2012 indeholdt en bestemmelse i lovens § 16, som direkte angår statens forhold til andre trossamfund og livssynssamfund end Den Norske Kirke. Trossamfund og livssynssamfund skal således i medfør af grundlovens § 16, 4.pkt. "(...) understøttes på lik linje". Der er således i den norske grundlov et forbud mod diskriminering både mellem Den Norske Kirke og øvrige tros- og livssynssamfund og mellem de øvrige tros- og livssynssamfund. Staten er således i medfør af grundlovsbestemmelsen forpligtet til at varetage visse grundlæggende krav til ligebehandling af tros- og livssynssamfund.

Forpligtelsen i den norske grundlov til at understøtte trossamfund og livssynssamfund på lige fod er videre end forpligtelserne i medfør af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Hvilke organisationer eller virksomheder, der er omfattet af grundlovsbestemmelsens tros- og livssynssamfundsbegreb, er ikke entydig. Det norske Kulturdepartement lægger til grund, at den nærmere afgrænsning af trossamfund og livssynssamfund må ske gennem den almindelige lovgivning.

Grundlovsbestemmelsen blev i øvrigt indført på baggrund af en lang tradition for at yde støtte til både trossamfund og livssynssamfund, jf. nedenfor.

Som det fremgår af afsnit 4.1 i Trossamfundsudvalgets betænkning 1564, er trossamfundene i Norge reguleret i lov nr. 25 af 13. juni 1969 med senere ændringer. I samme afsnit i betænkningen nævnes endvidere:

”Den norske lov om trossamfund m.v. indeholder i § 1 følgende bestemmelse:

”§1. Alle har rett til å driva religiøs verksemd åleine eller samman med andre, og til å skipa trdomssamfunn når ret og sømd ikkje vert krenkt.”

Kulturdepartementet i Norge har oplyst, at loven ikke indeholder en juridisk definition af begrebet trossamfund. Definitionen er i stedet fastlagt via forvaltningspraksis ved behandlingen af ansøgninger om godkendelse som trossamfund i Norge. En godkendelse giver bl.a. mulighed for, at

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
www.km.dk

Telefon 3392 3390
Telefax 3392 3913
e-post km@km.dk

Dokument nr.: 128836/17

Dette dokumentnr. bedes oplyst ved henvendelse til Kirkeministeriet

Dato: 13. november 2017

trossamfundet kan modtage offentligt tilskud. Ved en afgørelse om godkendelse vurderes det, om der er tale om et fællesskab baseret på en religiøs tro, og om trossamfundet har religiøs virksomhed/aktivitet. Kulturdepartementet har givet nogle eksempler på, hvordan dette beskrives i konkrete afgørelser om godkendelse:

- "Religiøs tro avspeiler seg i følelsesmessige opplevelser i møte med det som anses som hellig, i oppfatninger av rett og galt, og i syn på mennesket og verden. Det er også et grunnleggende fellestrekk ved religioner at tilhengerne innretter sine liv etter trosinnholdet, og at troen kommer til uttrykk i handling, både i form av ritualer og daligdays atferd.
- Departementet legger til grunn at religiøs tro er en overbevisning om at det finnes en overjordisk virkelighet, dvs. en virkelighet som går utover grensene for det allment sansbare, med avgjørende betydning for mennesket."

Der skelnes i Norge formelt set mellom trossamfund og livssynssamfund. Lovgivningen inneholder dog ingen juridisk definition af hverken trossamfund eller livssynssamfund.

Til brug for besvarelsen af kirkeudvalgets spørgsmål har ministeriet indhentet svarbidrag fra Kulturdepartementet i Norge. Kulturdepartementet har med udgangspunkt i forslaget til Lov om tilskott til livssynssamfund, Ot. prp. nr. 69 (1980-81), oplyst, at livssynssamfund kan afgrænses på følgende måde:

"Når det gjelder livssyn og livssynssamfunn, bemerket Justis- og politidepartementet i Ot.prp. nr. 59 (1980-81) at begrepene er nokså vage og upresise. Departementet mente at det ville være vanskelig å gi et klart og presist uttrykk for innholdet i begrepene i en relativt kort lovtekst og fant ikke grunn til å innføre en definisjon av begrepet livssynssamfunn i loven.

Forarbeidene gir imidlertid noe veiledning om hva som ligger i "livssyn" og "livssynssamfunn". Det framkommer at livssynssamfunn etter norsk rett – i motsetning til trossamfunn – er sekulære eller ikke-religiøse sammenslutninger. Videre heter det følgende i Ot.prp. nr. 59 (1980-81) på s. 9:

- Et livssyn kjennetegnes først og fremst av to forskjellige forhold.
- For det første at det tar opp de mer sentrale spørsmål knyttet til menneskelivet. De religiøse samfunnene, iallfall de kristne, vil gjerne knytte dette til Guds eksistens. De ikke-religiøse livssyn vil søke andre veier.
- For det andre vil det være et kriterium på et livssyn at det tar standpunkt til sentrale etiske spørsmål og prøver å se disse i sammenheng.
- Et livssynssamfunn vil omfatte sammenslutninger organisert rundt medlemmenes felles livssyn. Det vil ofte prøve å systematisere og videreutvikle dette, eventuelt også utbre det.
- Departementet vil i denne sammenheng særlig understreke en felles etisk grunnholdning som kriterium på et livssynssamfunn.

Rene filosofiske sammenslutninger vil det ikke være naturlig å kalle livssynssamfunn i denne sammenheng. Det samme gjelder for

organisasjoner som først og fremst tar sikte på å bekjempe andre livssyn.

- Det vil heller ikke være naturlig å gi støtte til organisasjoner som vel kan ha et enhetlig syn på de spørsmål som er nevnt ovenfor, men som i det vesentlige driver virksomhet av annen art, f. eks. politisk eller forretningsmessig."

Med hensyn til de rettigheter og pligter, der påhviler livssynssamfund efter norsk ret, har Kulturdepartementet til brug for mit svar på kirkeudvalgets spørgsmål oplyst følgende:

"Et livssynssamfund med mer enn 500 medlemmer har rett til årlig økonomisk tilskudd fra stat og kommune. Seremonileder eller tilsvarende i livssynssamfund som mottar slik støtte kan utføre vigslor når Kongen har godkjent formen for inngåelse av ekteskap."

I Norge finansieres Den norske kirke ikke gjennom kirkeskat men gjennom tilskud fra stat og kommuner, og dermed over de almindelige skatter. Samtidig har der som nævnt siden 1981 været lovgivet om livssynssamfund og om muligheden for støtte fra stat og kommune.

I Norge kan trossamfund (både registrerede og ikke-registrerede) og livssynssamfund således modtage tilskud fra staten. Tilskud til livssynssamfund er reguleret særskilt ved lov nr. 64 af 12. juni 1981 "Lov om tilskott til livssynssamfund", mens tilskud til trossamfund som nævnt er reguleret ved lov nr. 25 af 13. juni 1969.

Det er en betingelse for at modtage tilskud, at registrerede trossamfund har 3 medlemmer og ikke-registrerede trossamfund har 2 medlemmer, mens det for et livssynssamfund som nævnt gælder, at det skal have minimum 500 medlemmer.

Der er således ikke tale om, at man i Norge har udvidet trossamfundsbegrebet til også at omfatte livssynssamfund. Derimod har man gennem lovgivningen valgt, at både trossamfund og livssynssamfund kan modtage økonomisk støtte fra stat og kommuner. Denne forpligtelse for staten til at understøtte trossamfund og livssynssamfund fremgår nu direkte af grundloven.

Det norske Kulturdepartement har til brug for denne besvarelse endvidere oplyst, at de livssynssamfund, som modtager økonomisk tilskud fra stat og kommune er: Human-Etisk Forbund, Holistisk Forbund og Humanistforbundet.

Mette Bock

/Christian Hust Stigel
Fuldmægtig